

Pravnica Ana Stanič: Slovenija mora nujno sprejeti učinkovite ukrepe državni pomoči

Datum: 27. maj 2020

Avtor: Tanja Srnovršnik

Evropska komisija je po poročanju EurActiva do 4. maja odobrila več kot 1,9 bilijona evrov državnih pomoči, pri tem pa Nemčija predstavlja več kot polovico (52 %) vse pomoči, ki jo je zaradi koronavirusa odobrila Komisija, sledita pa Italija in Francija. Glede na spremenjena pravila igre zaradi koronavirusa in glede na to, da Komisija načrtuje ohranjati svoj pristop neposeganja vsaj do konca leta 2020, mora Slovenija nujno, brez odlašanja, sprejeti učinkovite ukrepe državne pomoči in - če je potrebno - tudi zunaj začasnega okvira za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu koronavirusa. Preživeli bodo namreč samo države in podjetja, ki se bodo novim pravilom prilagodili hitro, opozarja Ana Stanič iz londonske odvetniške pisarne E&A Law.

Osem dni po tem, ko je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) 11. marca razglasila COVID-2019 kot pandemijo, je Evropska komisija izdala začasni okvir za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu COVID-19. V tem začasnem okviru je Komisija izrazila mnenje, »da je državna pomoč upravičena in se lahko za omejeno obdobje razglasi za združljivo z notranjim trgov na podlagi člena 107(3)(b) Pogodbe o delovanju EU (PDEU), da bi se odpravilo pomanjkanje likvidnosti, s katerim se soočajo podjetja, in zagotovilo, da motnje, ki jih je povzročil izbruh COVID-19, ne ogrožajo njihove sposobnosti preživetja, zlasti pa majhnih in srednjih podjetij (MSP)«, pojasnjuje Staničeva.

Omenjeni začasni okvir je Komisija spremenila že dvakrat: 3. aprila in 8. maja 2020. Amandma z dne 8. maja izjemoma omogoča državam članicam EU, da zagotovijo državno pomoč v obliki lastniškega kapitala in/ali hibridnih kapitalskih instrumentov podjetjem v finančnih težavah zaradi izbruha COVID-19, pravi Staničeva.

Slovenija je sicer do zdaj sprejela dva zakona za omilitev posledic epidemije COVID-19, in sicer zakon o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo, ki je bil spremenjen z novela zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP), in zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE) z dne 30. aprila. Ta dva paketa ukrepov sta bila odobreni s strani Komisije 30. aprila.

Trenutno je v pripravi tretji paket ukrepov za omilitev posledic epidemije COVID-19. Slovenija je sicer 14. maja razglasila konec epidemije COVID-19 ter najavila, da bodo ukrepi, sprejeti v ZIUZEOP glede plačila nadomestila plač, prenehali veljati s 31. majem 2020, navaja Staničeva.

V Sloveniji selektivna dodelitev pravice do nadomestila

Kot pravi Staničeva, je Slovenija za razliko od drugih držav članic EU do zdaj sprejela ukrepe državne pomoči samo na podlagi začasnega okvira Komisije, ki »določa zelo striktne pogoje za dodelitev državne pomoči«.

Sklicujoč se na ta začasni okvir je tako Slovenija v zakonu ZIUZEOP »med ostalim dodelila podjetjem državno pomoč v obliki 80 % povračila nadomestila plač delavcem na začasnem čakanju na delo in zaradi odsotnosti iz razloga COVID-19 in to le za obdobje do 31. maja, čeprav bodo nedvomno posledice trajale tudi po 31. maju 2020. Pomoči so upravičena samo podjetja, ki jim bodo po njihovi oceni prihodki v prvem polletju 2020 upadli za več kot 10 % glede na isto obdobje leta 2019 in niso bila na dan 31. 12. 2020 v finančnih težavah«, pojasnjuje Staničeva.

V primerjavi z drugimi evropskimi državami Staničeva ugotavlja, da je za razliko od Slovenije Velika Britanija »omogočila vsem podjetjem, da lahko od države zahtevajo plačilo 80 % plač ter socialnih in drugih prispevkov zaposlenih, ki so na začasni odsotnosti z dela, do zneska 2500 funtov na mesec. Podobno je naredila tudi Nemčija, ki je enostavno spremenila t. i. 'Kurzarbeit' shemo in tako omogočila podjetjem, katerih 10 % delavcev je na začasnem čakanju na delo ali je odsotnih iz razloga COVID-19, da so upravičeni do nadomestila 65 % plač in prispevkov. Podobno je naredila tudi Avstrija s tem, da je višina nadomestila odvisna od višine plače«.

Staničeva ob tem opozarja, da so kriteriji, ki jih je sprejela Slovenija za pridobitev nadomestila, »ne samo strožji od pogojev, določenih v začasnem okviru, ampak tudi od pogojev, ki so jih določile zgoraj navedene države. Istočasno je večji tudi obseg »papirologije«, ki jo morajo slovenska podjetja priložiti kot dokazilo upravičenosti, kar upočasnjuje celoten postopek pridobitve ter predstavlja dodatno breme za slovensko upravo, ki mora obravnavati vloge«.

V Veliki Britaniji tako »traja celoten postopek pridobitve in plačila nadomestila okrog sedem dni, medtem ko so slovenska podjetja morala založiti denar za plače za marec in april, nadomestila pa bodo prejela za marec v maju, za april v juniju in za maj v juliju. Shema, sprejeta v Sloveniji, zato ni prispevala k izboljšanju likvidnosti podjetij«, ocenjuje Staničeva.

Slovenija s strožimi kriteriji pri pomoči v obliki poroštev za posojila

Tudi pogoji za pomoč podjetjem v obliki poroštev za posojila, določeni v ZIUZEOP, so strožji kot v začasnem okviru Komisije, opozarja Staničeva. Medtem ko začasni okvir dopušča porošstva v višini do 35 % zneskov odloženih obrokov v obdobju do šest let, je višina poroštev po ZIUZEOP do 25 % zneska odloženih obrokov obveznosti iz kreditnih pogodb, ki zapadejo v obdobju največ dvanajstih mesecev, za katerega je bil dogovorjen odlog.

»Pogoji, ki jih morajo izpolniti podjetja, da bi bila upravičena do državne pomoči v obliki neposrednih jamstev, so strožja kot v začasnem okviru. Istočasno je pomoč, ki jo ponuja država, manjša od dovoljene po začasnem okviru. Tako bo na primer ministrstvo za finance jamčilo za posojila, katerih glavnica ne presega (a) 10 % prihodkov podjetja od prodaje v letu 2019 in (b) višino zneska stroškov dela za leto 2019, medtem ko začasni okvir dovoljuje jamstva na posojila, katerih glavnica ne presega (i) 25 % skupnega prometa podjetja v letu 2019 ter (ii) dvojnega zneska letne mase plač upravičenca za posojila, ki zapadejo po 31. 12. 2020, ter omogoča jamstvo večjih posojil, ki zapadejo do konca leta,« pojasnjuje Staničeva.

Tudi ročnost posojil z jamstvom ministrstva za finance je po besedah Staničeve »krajše kot v začasnem okviru Komisije, t. j. pet let namesto šestih. Hkrati je višina porošstva za posamezna posojila v višini 70 % glavnice kredita za velika podjetja ter 80 % za MSP nižja od dovoljene višine 90 % po začasnem okviru. Ne glede na to, da začasni okvir omogoča zmanjšanje letne premije v primeru, da je kritje jamstva nižje, so v členu 8(1) ZDLGPE določene enake letne premije kot z začasnem okviru«.

Slovenija bi lahko priglasila tudi drugačne sheme državne pomoči

Ker evropsko pravo omogoča Sloveniji, da priglasijo tudi drugačne sheme državne pomoči, bi morala Slovenija po mnenju Staničeve »čim prej priglasiti shemo glede terjatev, zavarovanih pri kreditnih zavarovalnicah, podobno tistim, sprejetim v Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji«.

»Za razliko od sheme, o kateri se razmišlja v Sloveniji, ki zahteva pripravo aneksa vsaki posamezni kreditno zavarovalni pogodbi ter plačilo dodatne jamstvene premije v višini 30 bazičnih točk, nemška shema uvaja kritje celotnega portfelja tveganj kreditnih zavarovalnic v Nemčiji glede terjatev v povezavi z dobavo blaga in storitev, opravljenih med 1. marcem in 31. decembrom 2020, in tako zagotavlja, da so tudi terjatve nemških podjetij do drugih domačih podjetij zavarovana in ne bremeni nemška podjetja z dodatnimi stroški ali papirologijo,« ob tem omenja Staničeva.

Slovenija lahko priglasijo Komisiji državno pomoč tudi na podlagi 107(2)(b) PDEU v obliki nadomestila podjetjem v sektorjih, ki so bili posebej prizadeti zaradi izbruha (npr. promet, turizem, kultura, gostinstvo in trgovina na drobno), in/ali organizatorjem odpovedanih dogodkov za škodo, ki so jo utrpeli zaradi izbruha COVID-19 in ki jo je ta neposredno povzročil.

Kot pravi Staničeva, je veliko držav takšno pomoč že priglasilo. »Prednost priglasitve državne pomoči na podlagi tega člena je, da se ne upošteva zgornja meja. Tako je na primer Evropska komisija Švedski na podlagi 107(2)(b) PDEU odobrila že 24. aprila poročilo za kredit v višini 137 milijonov evrov letalski družbi SAS za delno kritje škode, ki je tej nastala po izbruhu COVID-19. Air France KLM Group si je na podlagi istega člena PDEU zagotovila približno 9 milijard evrov državne pomoči Francije in Nizozemske«, omenja pravnica.

Treba bo spremeniti tempo

Staničeva na podlagi vsega zgoraj omenjenega ocenjuje, da je Slovenija prepočasi sprejemala ukrepe po začasnem okviru Komisije. Prvi ukrep državne pomoči ob izbruhu COVID-19 je na podlagi člena 107(2) (b) PDEU že 12. marca sprejela Danska. Prvi državni ukrep državne pomoči po začasnem okviru Komisije pa sta Danska in Francija sprejeli 21. marca. Slovenske ukrepe je medtem Evropska komisija odobrila šele 30. aprila.

EurActiv je sicer nedavno poročal, da je Evropska komisija 4. maja odobrila več kot 1,9 bilijona evrov pomoči ter da so Nemčija in nemška podjetja največ pridobila od sprostitve evropskih pravil glede državne pomoči. Nemčija namreč predstavlja več kot polovico (52 %) vse pomoči, ki jih je odobrila Komisija zaradi COVID-2019. Italija in Francija si delita drugo mesto vsaka s 17-odstotnim deležem, navaja Staničeva.

»Pravila igre so se zaradi COVID-19 povsem spremenila. Glede na to, da Komisija načrtuje ohraniti svoj pristop neposeganja vsaj do konca leta 2020, obstaja veliko tveganje za razpad notranjega trga v Evropi. Države in podjetja, ki se bodo novim pravilom prilagodila hitro, bodo preživela. Slovenska država, GZS, OZS, TZS idr. ter in slovenska podjetja morajo čim prej najti načine, da zaščitijo interese slovenskih podjetji, slovenskega gospodarstva in delavcev,« poudarja Staničeva.

Glede na ravnanja drugih držav v EU ter na svetovni ravni mora zato Slovenija po mnenju Staničeve »nujno pripraviti učinkovite ukrepe državne pomoči. In te ukrepe mora sprejeti hitro ter brez dodatnega odlašanja in – če je potrebno – zunaj okvira začasnega okvira. Upati gre, da se bodo pogajanja za podaljšanje sheme za nadomestila plač za podjetja, katerih delavci se ne morejo vrniti na delo po 31. maju, zaključila uspešno«.

Staničeva še dodaja, da amandma začasnemu okviru Komisije, sprejet 8. maja in s katerim se državam omogoča državna pomoč v obliki dokapitalizacije, »nalaga slovenskim podjetjem, da pripravijo predloge dokapitalizacije, ki jih potem predložijo državi in Evropski komisiji. Enako proaktivno vlogo, kot jo imajo nemška podjetja, morajo imeti slovenska podjetja pri pripravi ukrepov za povračilo škode, ki jim je nastala zaradi izbruha COVID-19. Država pa mora imeti dober posluš za potrebe gospodarstva enako, kot jo imata recimo Nemčija in Danska«.

Objavljeno na Energetika.net

<https://www.energetika.net/novice/ekonomija/pravnica-ana-stanic-slovenija-mora-nujno-sprejeti-ucinkovit>